

RESPUBLICA

Restart · Reforma · Respublica

Сайлауалды бағдарлама
2023

МАЗМҰНЫ

RESPUBLICA – БІРГЕ БАҚЫТҚА ҚОЛ ЖЕТКІЗЕМІЗ!.....	2
БІЛІМДІ ҰЛТ – БАҚЫТТЫ ҰЛТ! САПАЛЫ БІЛІМ – ТАБЫС КІЛТІ.	4
ДЕНІ САУ АДАМ - БАҚЫТТЫ!	7
ҚАЗАҚСТАН МӘДЕНИЕТІ – БАҚЫТТЫ ҚОҒАМ НЕГІЗІ.....	10
ЦИФРЛЫ АГРОӨНЕРКӘСІП КЕШЕНІ – ЕЛДЕГІ АЗЫҚ-ТҮЛІК ҚАУІПСІЗДІГІ КЕПІЛІ.	14
БАҚЫТТЫ ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР – БАҚУАТТЫ ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР!.....	18
БИЗНЕС ОРТАНЫҢ АМАНДЫҒЫ – ЕЛДІҢ ЕСЕНДІГІ!	18
КӨНЕРГЕН ҚАСАҢ ҚАҒИДАЛАРДАН АРЫЛҒАН КҮЙІ, ӨЗІНЕ АДАЛ БОЛЫП ҚАЛА АЛҒАН АДАМ БАҚЫТТЫ	22

RESPUBLICA – БІРГЕ БАҚЫТҚА ҚОЛ ЖЕТКІЗЕМІЗ!

Қазақстанда дамудың жаңа кезеңі, жаңа уақыт, жаңа мүмкіндіктер басталды! Біз, патриот кәсіпкерлер, ел тағдырына алаңдайтын **нақты іс адамдары**, алдағы жылдары өткеннің қателіктерін түзету керек деп есептейміз.

Жаңа мүмкіндіктерге жігерлене отырып, біз өзгерістер жолына түскен елімізге пайдалы болғымыз келеді және осы жолда Парламентке бет алдық. **Бұл - Жаңа Қазақстан!**

Біз өз біліміміз бен тәжірибемізді еліміздің ең жарқын бүгіні мен болашағы үшін қолдануға бел будық.

Кім үшін? **Сіздердің әрқайсыларыңыз үшін, өскелең ұрпақ үшін. Ата-бабамыз өсиет етіп қалдырған құндылықтар үшін.**

Не үшін? Әрбір қазақстандықтың дені сау, білімді және табысты болуы үшін. Мұның бәрін жақын адамдарымызға тілейтініміз анық. Тиісті жайттар адам бақытының арқауын құрайды.

Бақытты болатын кез келді!

«Respublica» партиясы – бұл МЕТА-партия. Қоғамдық өмірдің барлық саласындағы **құрылымдық өзгерістерге** күш саламыз. Жаңа Қазақстанның адамдары, **цифрлық көшпенділерміз!**

«Respublica» партиясы - бұл **іс адамдарының партиясы**. Тәжірибелі және тиімді басқарушылармыз, кедергілерді еңсеру және күрделі міндеттерді шешу тәжірибесі бар көшбасшылармыз.

Біз шенеунік емеспіз. **Жасампазбыз**. Әрқайсымыз мыңдаған жұмыс орындарын құрып келеміз. Әрқайсымыздың артында жеке табыс тарихы және көптеген отандастарға өз жолын табуға және болашаққа сенуге көмектескен белестер тұр.

Біз шау тартқан емеспіз, қасаң қағидалардан аулақпыз. Жалындаған жаспыз, өршіл және күштіміз. Бізбен санасқан жөн, себебі мыңдаған жұмыс орындарын құрамыз, салық төлейміз.

Өз болашағымызды Қазақстанмен байланыстырамыз.

Алға Қазақстан - Алға Respublica!

I

БІЛІМДІ ҰЛТ – БАҚЫТТЫ ҰЛТ! САПАЛЫ БІЛІМ – ТАБЫС КІЛТІ.

Сапалы және қолжетімді білім - әрбір тұлғаның әлеуетін іске асырудың басты құралы. Білім беруді дамыту саласында «Respublica» партиясы бірқатар әмбебап қағидатқа назар аударады: жеке тұлғаның қадір-қасиетін құрметтеу, тең мүмкіндіктер, шығармашылық пен ойлау еркіндігі.

Қазақстандық білім беру жүйесі дүрбелеңсіз және сабақтастықты сақтай отырып жаңғыруды қажет етеді. Білім беру жүйесін қайта іске қосу қазірдің өзінде үнемі жетілдірудің жұмсақ тетіктерін енгізуі керек.

Бүгінде Қазақстанда 7550 жалпы білім беретін мектеп жұмыс істейді, оның 70%-ы ауылдық жерлерде орналасқан. Бұл ретте PISA оқушыларының білім жетістіктерін бағалау жөніндегі халықаралық бағдарламаның нәтижесіне сәйкес, қалалық және ауылдық мектептердің оқушылары арасында үлкен алшақтық бар. Жоғары білікті педагогтардың жетіспеушілігі, ауылдарда инфрақұрылымды дамытудың төмен деңгейі, интернеттің төмен жылдамдығы білім берудегі осы теңсіздіктің күшеюіне және білім беру ахуалының нашарлай түсуіне әкеледі. Сонымен бірге, барлық қазақстандық мектеп технологиялық және әлеуметтік өзгерістерге бейімделуде артта қалып отыр: Web 3.0 және жасанды сананы дамыту, әлеуметтік желілерде білім беру және ақпараттық бейнеконтентті кеңінен тарату, «барлығын, барлық жерде және жолда оқу» дағдысын дамыту.

Қазақстандықтардың кәсіби біліктілігін арттырудың тағы бір маңызды құралы техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін қолдау болып табылады. Бұл міндетті мемлекет те, бизнес те бірдей атсалыса шешуі керек. Жолға қойылған өзара іс-қимыл тетігінің болмауы өңірлердегі бизнес арасында жұмыс күшін ұсынудың сандық және сапалық көрсеткіштері мен оған сұраныс арасындағы үлкен айырмашылыққа алып келді. Айта кеткен ләзім, еліміздегі жұмыссыз жастардың 57%-ы – техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарының түлектері.

Инновациялық саясатты іске асыру және экономиканың күрделілігін арттыру ғылыми кадрлардың сапасына байланысты. Бүгінде ҒЗТҚЖ саласында (ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар) 22 000-ға жуық маман еңбек етуде. Олардың басым көпшілігі жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру секторының қызметкерлері. Алайда, қазақстандық жоғары оқу орындары ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижесін басқару және ауқымды коммерцияландыру саласында құзыреттерді арттыра алмады. Сонымен қатар, кадрларды даярлау саласындағы жоғары оқу орындары мен бизнес арасындағы өзара іс-қимыл тетігін қайта қарау

қажет. ҚР «Атамекен» ҰКП білім беру бағдарламалары рейтингінің деректеріне сай, ЖОО түлектерінің тек 39%-ы оқу бітіргеннен кейінгі алғашқы 3 айда жұмыс табады, ал білім беру бағдарламаларының сапасына жұмыс берушілердің 67,5%-ы ғана риза.

Біздің мақсат - қазіргі әлем жағдайына бейімделу үшін білім беру жүйесін жаңғырту – **«Restart: Education»**.

Біз орындауға уәде береміз:

Мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі өзгерістер:

1. Балабақша тәрбиешілерінің мәртебесін білім, кәсіптік даярлық, жалақы және әлеуметтік қамсыздандыру деңгейі бойынша мектеп мұғалімдерімен теңестіру.

Мектептердің экожүйесін қайта құру:

1. Барлық мектепті **«24/7 тәртібінде 360°»** сипатында оқыту мүмкіндіктері бар физикалық және виртуалды экожүйелер ретінде қайта жобалау. Бұл виртуалды әлемде мектептің сыңарының болуын және кез-келген жерде, кез-келген уақытта елдің кез-келген бөлігінен цифрлық оқытушыларға қол жетімділікпен оқуға мүмкіндік беруді қамтиды. Сондай-ақ TikTok, Instagram және Youtube әлеуметтік желілерінде қазақстандық мектеп контентін дамыту қажет.

2. Конкурстық қаржыландыру жолымен қазақстандық EdTech-өнімдерін (білім берудегі кәсіпкерлікті) дамытуды ынталандыру.

3. Аудан орталықтарынан алыс қашықтықтағы мектептерге қашықтықтан оқытуға жоғары білікті педагогтарды тарту үшін мұғалімдердің физикалық және цифрлық ұтқырлық бағдарламаларын енгізу.

4. Мектеп мұғалімдерінің әлеуметтік жағдайын жақсарту және олардың кәсіби қажып қалуын болдырмау бойынша шаралар қабылдау.

5. Жергілікті фермерлік шаруашылықтарды тарта отырып, бастауыш сынып оқушылары үшін экологиялық таза және сапалы мектеп тамағын қамтамасыз ету.

6. Мектепті басқарудағы Қамқоршылық кеңестердің рөлін арттыру және жергілікті кәсіпкерлік субъектілері өкілдерінің қатысуын кеңейту.

7. Индустрия 4.0 кадрларын даярлауға сұранысты айқындау үшін бизнес-қауымдастықты тарта отырып, ерте мансаптық жоспарлау (кәсіптік бағдарлау) бағдарламасын енгізу.

Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарын трансформациялау:

1. Колледждер мен ЖОО-ларды жаңғыртуды, оларды тиімділік тұрғысынан неғұрлым талап етілетін кәсіптер бойынша заманауи

жабдықтармен жарақтандыруды көздейтін «Жас маман» бағдарламасын іске асыру барысын мұқият тексеру.

2. Ірі және орта кәсіпкерлік субъектілеріне техникалық және кәсіби білім беру ұйымдарын сенімгерлік басқаруға беру тәжірибесін пилоттық тәртіпте іске асыру.

3. Бизнес қауымдастықпен тығыз үйлестіре отырып, қолданыстағы дуальды білім беруді қайта қарау және жүзеге асырудың жаңа тетігін ұсыну.

Ғылым мен жоғары білімді дамыту:

1. ҒЗТКЖ өнімдерін әзірлеуге және өткізуге салықтық преференциялар мен субсидиялар бере отырып, ЖОО-лар мен кәсіпкерлік субъектілерінің қатысуымен ғылыми-өндірістік кластерлер құру.

2. Кәсіпкерлік субъектілерінің ЖОО құрылымындағы индустриялық комитеттер арқылы ЖОО-ны басқаруға қатысуын заңнамалық бекіту.

3. Бизнес қажеттіліктерін ескере отырып, білім гранттарын беру тетігін қайта қарау.

Аталған шаралар орта мерзімді келешекте білім беру сапасын және елдің кадрлық әлеуетін арттыруға мүмкіндік береді.

Білімді ұлт - қуатты ұлт.

Тек бірге ғана біз өз елімізді білімді, бақытты және табысты етеміз!

II

ДЕНІ САУ АДАМ - БАҚЫТТЫ!
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫНА САПАЛЫ
ӨЗГЕРІСТЕР ҚАЖЕТ.

Дені сау және бақытты ұлт - бұл ел амандығы мен ұлттық қауіпсіздікті нығайтудың негізгі шарттары.

«Respublica» партиясы, қалалық және ауылдық жерлерде **сапалы, жоғары технологиялық** медицинаға тең қолжетімділікті қамтамасыз етуді мемлекет міндеті деп есептейді.

Мемлекет халықты медициналық ағартумен айналысуға, кешенді алдын алу жұмысы тәжірибесін енгізуге, елдегі денсаулық сақтау ортасы үшін жағдай жасауға және халықты салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыруға тиіс.

Азаматтардың денсаулығы, ең алдымен, әркімнің жеке жауапкершілігі.

Қазақстанның денсаулық сақтау жүйесінде мынадай міндеттерді шешу қажет:

1. Сапалы жоғары технологиялық медицинаға тең қолжетімділік.
2. Алдын алу және уақытылы ақпараттандыру.
3. Қазіргі заманғы сапалы медициналық білім - кәсіби медицина қызметкерлері.
4. Денсаулық сақтаудағы еңбек жағдайы, әлеуметтік кепілдіктер және құқықтық реттеу.
5. Қазақстандағы жекеменшік медицина.
6. Сақтандыру медицинасы.
7. Транспаренттілік және мемлекеттік-жекеменшік серіктестік.
8. Цифрландыру.

Біз уәде береміз:

1. Отандық денсаулық сақтауды ұйымдастыру және жұмыс істеу қағидаларын қайта қарау. Дәрігер мен медбике науқасқа бағдарлануы керек. Елдегі денсаулық сақтау жүйесінің барлық жұмысының орталығында азамат немесе науқас болуға тиіс. Емханада және ауруханада бірдей жоғары сапалы қызмет көрсету және медициналық жабдықтармен, дәрі-дәрмектермен толық жабдықтау. Қалаларда да, ауылдарда да. Бұл әрбір қазақстандықтың конституциялық құқығы!

2. Өзекті заң шығару бастамаларын қабылдау үшін біздің партиямызбен және ҚР Мәжілісіндегі фракциямен қоғамдық ұйымдар

мен науқастар қауымдастықтары арасындағы тығыз өзара іс-қимыл орнату.

3. Өңірлерде және орталық қалаларда «Respublica» партиясының өкілдерін тарта отырып, медициналық мекемелердің қажетті мұқтаждықтарының жүйелі есебін жүргізу. Қол жеткізілген нәтижелер туралы жұртшылықты міндетті түрде хабардар ету. Барлығымыз бірге ауылда және қалада сапалы медицинаға тең қол жеткізе аламыз.

4. Жетекші медициналық ғылыми-тәжірибелік мекемелердің өзекті ғылыми білім базаларына қолжетімділігін қамтамасыз етуге әрекеттесу. Қазақстандық медициналық білімнің жаһандық медициналық ғылыми және білім беру әлеміне ықпалдаса түсуі абзал.

5. Денсаулық сақтау министрлігін назарын, кәсіби және эмоционалды қажудың алдын алу мақсатында, медицина қызметкерлерін психологиялық қолдауды қамтамасыз ету қажеттілігіне аудару. Мұндай үдеріс отандық денсаулық сақтауда қалыпты тәжірибеге айналуға тиіс. Медицина қызметкерлерінің психологиялық және эмоционалды жайлығы науқасқа ұқыпты қарым-қатынастың кепілі болып саналады.

6. Жетекші медициналық ғылыми-білім беру орталықтарында оқу және тағылымдамадан өту үшін «Болашақ» бағдарламасы бойынша талапкерлер, студенттер мен докторанттар үшін гранттар санын көбейту.

7. Үздік әлемдік тәжірибеге сәйкес іс жүзіндегі жаңа кәсіби білім алу, құзыреттіліктер мен жұмыс дағдыларын арттыру үшін іскер мамандарға жағдай жасау. Осы тұрғыда біз мемлекетке, медициналық мекемелер мен институттарға, медицина саласындағы ірі ойыншыларға еліміздің бизнес-қоғамдастығымен бірлесіп кәсіпқойларды үйлестіру және материалдық-техникалық қолдау жөніндегі ашық және жария қор құруды ұсынамыз.

8. Денсаулық сақтау министрлігінің, медициналық мекемелердің аурулардың алдын алудың, диагностикалаудың, емдеудің және оңалтудың қазіргі заманғы әдістері бойынша халықты көбірек хабардар ету үшін ақпараттық-түсіндіру жұмысының қағидаттарын қайта қарау. Қазақстандық қоғам жалған медицина қауесеттерінен, заманы өткен ескі қағидалардан және қарабайыр тұрмыстық өзін-өзі емдеу тәсілдерінен арылуға тиіс.

9. Халық үшін скринингтер тізімін кеңейту. Қоғам кез-келген ауруды ерте анықтау өлім-жітім, науқастардың мүгедектігі және эпидемия қаупін төмендететінін білуі керек. Бұл қоғамдағы халықтың денсаулығының жоғары деңгейін сақтауға ықпал етеді.

10. Медицина қызметкерлерінің еңбекақысын қайта қарау. Біз ҚР Парламенті Мәжілісі арқылы медицина қызметкерлерін материалдық және материалдық емес ынталандыру мәселелерін шешуді белсенді түрде ұсынатын боламыз.

11. Медицина қызметкерлерінің лайықты еңбек жағдайын қамтамасыз ету. Біз сапалы медициналық инфрақұрылым мәселелерін жүйелі түрде көтеріп, медицина қызметкерлеріне лайықты еңбек жағдайын жасау және науқастарды емдеу бойынша ұтымды шешімдерді ұсынатын боламыз.

12. Қазақстанда жеке медицина секторының жұмыс істеуін жеңілдету. Бақылаушы мемлекеттік ұйымдардың шамадан тыс бюрократиялануы және жеке медициналық ұйымдарға қысымы медициналық қызметтер нарығының дамуына кедергі келтіреді. Біз бірыңғай лицензиялауды енгізуді және лицензиялардың үш түрін қалдыруды ұсынамыз: диагностикалық, емдік және радиоактивті компоненттері бар, жоғары дәлдіктегі медициналық жабдықтармен жұмыс істеуге құқық беретін.

13. Сақтандыру медицинасының дамуын қайта қарау және тереңдету. Сақтандыру жағдайларының тізімін кеңейту қажет. Бұл отандық медицинаны дамытудағы тәжірибелік және ұтымды тәсіл. Сақтандыру медицинасы өз денсаулығына саналы, жауапты қарауға ықпал етеді. Бұл халықты салауатты өмір салты мен аурудың алдын алуға айтарлықтай ынталандырады.

14. Медицинада цифрландыруды дамыту. Бұл медициналық қызметтердің бірдей сапасына қол жеткізуді қамтамасыз ету мәселесін шешуге көмектеседі. Іс жүзінде телемедицинаны енгізу, медициналық манипуляцияларды роботтандыру жеделдетіледі. Әрбір сырқат - ауыл немесе ҚР өңірлерінің тұрғыны ғылыми-зерттеу орталықтарынан жетекші медициналық сарапшылардың арнайы кеңестерін ала алады және әрбір медицина қызметкері қандай да бір күрделі емдеу жағдайлары бойынша кәсіби кеңес ала алады.

15. Қазақстан өңірлерінде сапалы байланыс және интернет қызметтерін ұсыну мәселелерін шешу. Бұл денсаулық сақтаудағы цифрландыруды дамытудың міндетті шарты. Ешбір аудандық аурухана, ауылдық емхана және акушерлік-фельдшерлік пункт тұрақты және жоғары жылдамдықты интернетсіз қалмауы тиіс!

Біз, «Respublica» партиясында, отандық денсаулық сақтаудағы сапалы өзгерістерге белді бекем будық.

Дені сау ұлт - біздің басымдығымыз!

III

ҚАЗАҚСТАН МӘДЕНИЕТІ – БАҚЫТТЫ ҚОҒАМ НЕГІЗІ

Мәдениеттердің қарқынды өзара қабысуы жағдайында ұлттық мәдени бірегейлікті ілгерілетудің маңыздылығы артып келеді.

Біз, «Respublica» партиясында, бірегей қазақстандық мәдениет жаһандық өркениеттің ажырамас бөлігі болып табылатынына терең сенімдіміз.

Көшпенділердің тарихи мәдени мұрасы - бұл біздің байлығымыз, оны мирасқор ұрпақ ретінде сақтап қана қоймай, сонымен бірге бүкіл әлемге жаюға, насихаттауға және таратуға, сонымен бірге қоғамдық сананы жаңартуға міндеттіміз.

Өзіміздің басты міндетіміз ретінде Қазақстан халқының біртұтас мәдени кеңістігін қалыптастыруды түйсінеміз. Тарихи дәстүріміз, ұлттық құндылықтарымыз және қазақ тілі – Қазақстан халқының ұлттық мәдени бірегейлігінің өзегі.

Бүгін де тарихи рухани көшбасшыларымыздың: әл-Фараби, Қожа Ахмет Яссауи, Мәшһүр Жүсіп, Абай, Шәкәрім, Шал ақын және қазақ зиялыларының басқа да көрнекті өкілдерінің дүниетанымы мен идеологиясына бағдарлануымыз керек деп санаймыз.

Сонымен қатар, бақыт өзегі арқылы біртұтас мәдени кеңістікті қалыптастыру, әлемдік мәдени дамудың озық тәжірибелері мен идеяларын қамтуға тиіс.

Партия бірінші бесжылдық кезеңге бірнеше іргелі міндет қояды және олардың шешімі бақыт қоғамына қол жеткізу үшін қолайлы жағдай жасайды.

1. Қазақ тілін қоғамды біріктіруші күш ретінде ілгерілету

Тіл адамның ұлттық және мәдени бірегейлігінің негізгі факторы болып табылады. Қазақ тіліне үлкен сұраныс болғанымен, қазақ тіліндегі беделді, қуатты мағлұматтың дамуы мен таралуын ынталандыратын тетіктердің жоқтығын байқаймыз. Мәселен Астана, Алматы және Шымкент республикалық маңызы бар қалалардағы қазақ тіліндегі фильмдердің үлесі 15%-ға да жетпейді, тіпті соның өзі де қазақшаға аударылған әлемдік кино жауһарлары емес, қазақстандық өндірістегі фильмдерге тиесілі. Ал еліміздің солтүстік өңірлерінде қазақ тіліндегі фильмдер көрсетілімі жоқтың қасы. Бір жылдан астам уақыттан бері фильмдерді мемлекеттік тілге міндетті түрде дубляждау туралы заңнамалық норма дайындалуда, бірақ біз нақты өзгерісті көріп тұрған жоқпыз.

Жалған, айқайшыл ұрандарға қарсымыз. Халық бірлігінің басты факторы - қазақ тілін дамыту үшін пәрменді тетіктер мен жағдайлар жасауды қолдаймыз.

Біз уәде береміз:

1. Ел аумағындағы кинотеатрларда көрсетілетін барлық шетелдік фильмді міндетті түрде қазақ тіліне дубляждау туралы заңнамалық норманы енгізуді жеделдету.

2. Цифрлық түрде аударылған кітаптарды тарата отырып, «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасын жалғастыру.

3. Әлемдік авторлардың белгілі әдеби шығармаларын аудару және бейімдеу.

2. Ұлттық спорт түрлерін дамыту және бұқаралық спортты қолдау.

Біз Мемлекет басшысының спорт клубтарын мемлекет есебінен қаржыландыруды қайта қарау жөніндегі ұсынысын қолдаймыз. Қазақстандық спортты дамытуға бөлінетін мемлекеттік қаражатты бөлудің қазіргі жүйесі жоғары жетістіктер спорт саласында да, бұқаралық спорт саласында да ұлттық мүдделерді ескеретін кешенді талдауды талап етеді.

Біз халықтың барлық топтары үшін барлық спорт түрлеріне қолжетімділікті кеңейтуді қолдаймыз. Мәдениетіміздің маңызды қыры ретінде ұлттық спорт түрлерін дамытуға ерекше назар аударатын боламыз.

Біз уәде береміз:

1. «Дене тәрбиесі» мектеп пәніне ұлттық спорт түрлерін енгізу.

2. Бұқаралық спортты дамыту арқылы спорттық инфрақұрылымға қолжетімділікті кеңейту.

3. Мәдениет саласын цифрлық қайта реттеу

Әлемде мұражай және театр мәдениетін дамытуда цифрлық технологиялардың жаппай енгізілуі байқалады: 3D голограмма, виртуалды (VR) және толықтырылған шындық (AR), цифрлық модельдеу және виртуалды егіздерді жасау (мысалдар: Польшаның Краков қаласындағы интерактивті мұражай және Бейжіңдегі Mandalas Pop-up Digital Art Museum).

Бүгінгі әлемдегі жетекші кітапханалар енді «кітап сөрелері» ғана емес, олар ақпарат әлеміне енуге және идеялармен тізе қосқан райда жұмыс істеуге ыңғайлы кеңістіктерге айналды.

Елімізде заманауи технологиялардың артықшылықтарын пайдалануға және ұлттық мәдениетімізді жаңа деңгейде ілгерілетуге бірегей мүмкіндік бар. Әлемдік мәдениеттің даму трендтерінен тысқару қалуға құқығымыз жоқ.

Біз уәде береміз:

1. Тарихи тұлғалардың сандық, виртуалды сыңарларын құру (жасанды интеллект көмегімен).
2. Қоғамдық кітапханалар кеңістігін қайта құру және орталық кітапханаларды 24/7 жұмыс тәртібіне көшіру.
3. Әлеуметтік желілерде әлемдік тілдерде қазақстандық мәдениетке арналған ақпараттық кампаниялар ұйымдастыру.

4. Әлемдік мәдениеттегі Қазақстан бренді ілгерілету.

Қазақстанның ұлттық мәдени бренді тарихи ескерткіштер негізінде ғана қалыптаспайды, сонымен қатар біздің халқымыздың заманауи дүниетанымына, оның бүкіл адамзат үшін мәдени игіліктерді жасау, жасау және жаңғырту қабілетіне негізделеді.

Соңғы жылдары бірегей қазақстандық таланттардың пайда болуына және олардың әлемдік сахнада танымалдылығының өсуіне куә болдық. Шынында да, біздің еліміз таланттарға бай және оларды қолдау және ілгерілету үшін, соның ішінде әлемдік аренада жеке тұлғаның шығармашылық әлеуетін қолдаудың жүйелі тетіктерін әзірлеу және енгізу қажет.

Біз уәде береміз:

1. Креативті индустрия салаларына арналған шағын гранттардың өңірлік бағдарламаларын іске қосу (киім дизайны, шағын сәулет нысандары, бейнелеу өнері, кинематография, музыка және компьютерлік графика).
2. Мәдениет саласындағы ісін енді бастаған қайраткерлердің жеке көрмелерін субсидиялау (конкурстық негізде).
3. Қазақстан тарихы мен мәдениетіне негізделген компьютерлік ойындарды әзірлеуді субсидиялау.
4. Қазақ мифологиясы мен тарихының кейіпкерлерін ілгерілетуге негізделген қазақстандық комикстерді әзірлеу мен таратуды субсидиялау.

5. Мәдениет саласындағы кадрлық әлеуетті қолдау.

Елімізде мәдениеттің дамуы бұрын мемлекеттік қаржыландыруға тікелей тәуелді болғандықтан, қазіргі уақытта мәдениет саласындағы кәсіпорындар қызметінің тұрақты бизнес-модельдері әлі әзірленбеген. Еркін нарық жағдайында мәдениет саласында жұмыс істейтін ұйымдар экономикалық құлдырау мен дағдарыс кезеңдерінде ең осал болып шықты. Шығармашылық кәсіптер өкілдерінің алдында тұрған кәсіби өзін жүзеге асырудың күрделілігі шығармашылық кәсіптердің танымалдылығының төмендеуіне және кадрлардың кетуіне әкеп соқты.

Біз уәде береміз:

1. Республикалық бюджет қаражаты және жергілікті атқару органдар бюджеттері есебінен мәдениет саласындағы қызметкерлердің жалақыларының мөлшерін ұлғайту.
2. ҚР Мәдениет және спорт министрлігіне ведомстволық бағынысты білім беру ұйымдарындағы барлық білім алушылар үшін «Өнер саласындағы кәсіпкерлік» курсын енгізу.
3. «Өнер» даярлау бағыты бойынша білім беру бағдарламаларында білім алушылар үшін академиялық ұтқырлықтың географиясы мен ауқымын кеңейту.

Біз, «Respublica» партиясы, халқымыздың мәдени-тарихи құндылықтарын әлемдік өркениеттің игілігі ретінде ілгерілетуге мүдделіміз. Халқымыздың тарихи санасында жалпыға ортақ бақыт пен өркениет мемлекетін бірге құруға мүмкіндік беретін бай тәжірибе бар екеніне терең сенімдіміз!

IV

БАҚЫТ – БҰЛ ӘР ҮЙДІҢ ҚҰТ-БЕРЕКЕСІНІҢ АРТУЫ!**ЦИФРЛЫ АГРОӨНЕРКӘСІП КЕШЕНІ – ЕЛДЕГІ АЗЫҚ-ТҮЛІК
ҚАУІПСІЗДІГІ КЕПІЛІ.**

Біз, азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, өнім бағасын тұрақтандыру, сапалы, ұзақ мерзімді жұмыс орындарын құру, технологиялық даму және елдегі адами капиталды дамыту мақсатында, **Қазақстанның азық-түлік қауіпсіздігі доктринасын әзірлеу мен енгізуді қолдаймыз.**

Доктринаның маңыздылығы қандай?

Біріншіден, ел азаматтарының 90%-ы өз бастарында сезінген азық-түлік бағасының өсуіне байланысты.

Екіншіден, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту геосаяси тұрақсыздық мен климаттың өзгеруіне сәйкес, өте маңызды болып келеді. 2022 жылдағы соңғы 500 жыл аясындағы ең күшті құрғақшылық әлемге көптеген қиындықтар әкелді. Мамандардың болжамынша, 2050 жылға қарай планета халқының 75%-ы құрғақшылықтан зардап шегеді.

Үшіншіден, АӨК дамуы тікелей азаматтардың жоғары орташа өмір сүру деңгейін қамтамасыз етуге, халықтың нәтижелі жұмыспен қамтылуына, өңдеу өнеркәсібі мен жоғары технологиялардың дамуына ықпал етеді.

Азық-түлік қауіпсіздігі ұлттық қауіпсіздіктің негізі болып табылады.

Қазақстанның азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету тетіктері келесідей:

1. Қайта өңдеу өнеркәсібін дамыту. Біз нарықты қазақстандық өніммен қанықтырып, дайын өнімді шикізатты сатудан кемінде бес есе қымбат сатып алудан гөрі, сүтті, картопты және басқа да өнімдерді өзіміз өңдеуіміз керек. Тек осылай ғана біз отандық ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің табыстылығын арттыра аламыз. Бүгінде біз негізгі азық-түлік өнімдерін импорттаймыз, ал Қазақстанда өндірілген ауыл шаруашылығы өнімдерінің шамамен 80%-ы шикізат түрінде, қайта өңдеусіз экспортталады.

Біздің экономикалық саясатымыздың басымдығы ішкі нарықты дамыту, нығайту және қорғау болуға тиіс.

Саланы қаржыландыруға байланысты мәселелерді шешу. Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің көпшілігінде өндірісті дамытуға қаражат жетіспейді, бұл АӨК дамытуды айтарлықтай қиындатады. Екінші деңгейдегі банктер жоғары тәуекелдерге байланысты саланы қаржыландырудан үзілді-кесілді бас тартады.

Негізгі қаржылық жүктемені мемлекет көтеруде. Біз саланы қаржыландыруды ұлғайтуды және оның көздерін әртараптандыруды қолдаймыз. Көптеген елдердегі балама бойынша агробанк құрудың орындылығы туралы ойлану керек.

Біз әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бағасын тежеу саясатының күшін жоюды жақтаймыз. Ол қазақстандық ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының дамуын айтарлықтай тежейді. Сондай-ақ, халықты қолдаудың қолданыстағы тәсілдерін, шын мәнінде мұқтаж адамдарға атаулы түрде жүзеге асырылатындай қайта қарау қажет.

3. Саланы цифрландыру, ауыл шаруашылығында озық технологияларды ауқымды қолдану. Цифрландыру және автоматтандыру дәуірінде IT шешімдерінен бас тарту артқа шегінуді білдіреді. Ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің, селекцияның, агрономияның озық технологияларының трансфері, шағын және орта шаруашылықтарға қолжетімділігі қажет.

Біз META-партия ретінде технологиялық дамуға баса назар аудару үнемі алға жылжудың және қазақстандық бизнесті дамытудың қажетті шарты болып табылатынын негізге аламыз.

4. Саланы субсидиялаудың қолданыстағы саясатын қайта қарау. АӨК саласында «ақылды қолдау» тетігін енгізу. Қолданыстағы субсидиялау саясаты тиімсіз болып табылады. Біріншіден, ауыл шаруашылығының басым бағыттарын – «өсу көкжиектерін» анықтау қажет. Екіншіден, саладағы субсидияның әрбір түрін мемлекеттік мақсаттарға, азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаттарына сәйкестігі тұрғысынан зерделеу.

Біз АӨК саласында «ақылды қолдау» тетігін енгізуді, мемлекеттік қолдауды жерді ұтымды пайдаланатын, сектордың өсуіне қаражат салатын, сапалы жұмыс орындарын құратын, инновациялар мен заманауи технологияларды енгізетін кәсіпорындарға көрсетуді ұсынамыз. Сонымен қатар, аймақтық мамандануды, табиғат жағдайын ескере отырып, ауыл шаруашылығы өнімдерін таңдауға қатысты қасаң бағдарланудан бас тартқан абзал.

Сондай-ақ, біз жаңа ғана емес, сонымен қатар пайдаланылған ауылшаруашылық техникасы мен жабдықтарын (5 жылға дейін пайдаланылған) сатып алуға субсидиялар беруді қолдаймыз. Лизинг қызметтері нарығының кеңеюі оң әсер береді.

Мемлекет іске асыратын бағдарламалар мен қолдау шаралары тұрақты сипатта болуға тиіс.

5. Саланың өнімділігін арттыру үшін аграрлық ғылым мен бизнес қауымдастығының өзара әрекеттесуін қамтамасыз ету. Аграрлық ғылымды қаржыландыру бизнес сұранысын ескерусіз жүзеге асырылуда. Осыған байланысты біз секторды коммерцияландыруды қолдаймыз. Бизнес аграрлық ғылым саласындағы жобаларды бағалауға жұмылдырылып, жобаларды бірлесіп қаржыландыру тетіктерін енгізу, қолданбалы ғылымды дамытумен айналысатын жеке шаруашылықтарды мемлекеттік қаржыландыру тетіктерін әзірлеу қажет.

6. Жоғары білікті мамандарды даярлау. Аграрлық мамандықтардың беделін көтеру, қазіргі заманғы оқу бағдарламалары, оқытудағы дуалды тәсіл, АӨК кәсіпорындарында ақылы тәжірибе арқылы мамандарды даярлауды күшейту маңызды. Еліміздің АӨК-нің ірі кәсіпорындары мен озық шаруашылықтарын Құзыреттілік және тәжірибелік білім беру орталықтары ретінде айқындау ләзім. Халықаралық көшбасшылар болып табылатын әлемнің жетекші аграрлық университеттері мен кластерлерінде ғылыми және өндірістік тәжірибеден өтуді маңызды деп санаймыз. Кадрларды даярлау процесінің тәжірибеге бағдарлануы мен мамандарға салалық сұранысты құрылымдау үшін ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді агроуниверситеттердің қамқоршылық кеңестеріне қосу керек.

7. Жер мәселесін әділ шешу. Біз жерді бөлудің ашықтығы мен әділдігін қамтамасыз етуіміз керек. Барлық өңірде бос жерлер мен оларды жалға беру жоспарларын көрсете отырып, жер учаскелері туралы бірыңғай деректер базасын құруды қолдаймыз.

8. Ауыл шаруашылығы және қайта өңдеу ұйымдары арасындағы интеграцияны күшейту. Ауыл шаруашылығының кластерлік даму моделін құрып, өңірлерде дамыту қажет. Мысалы ет комбинаты, бордақылау алаңы және жем өндірушілер мүлдем әртүрлі заңды тұлғалар болуы мүмкін, бірақ бір жерде орналасады.

9. Ауыл шаруашылығының логистикалық және қойма инфрақұрылымын дамыту. Өнімді өткізу жүйесін, өндіруші мен нақты тұтынушы арасындағы түсінікті тізбектерді жолға қою қажет. Өндірушілер мен тұтынушылар арасындағы делдалдардың санын азайту үшін шаралар қабылдау маңызды.

11. Ел ішінде де, шекарамызда да ветеринарлық және санитарлық бақылауды күшейту. Ветеринариялық және санитариялық бақылау арқылы көрсетілетін қызметтердің жеке клиникаларға ұқсас жеке секторға берілуін қолдаймыз. Бұл олардың

қызметінің сапасын арттырады. Ветеринариялық және санитариялық бақылау шекарамызда да күшейтілуі тиіс.

12. Ауылшаруашылық инфрақұрылымын дамыту. Ауылдардың әлеуметтік, көліктік, инженерлік инфрақұрылымын кешенді дамыту қажет. Ауыл тұрғындарының өмір сүру деңгейін орта санаттағы қала тұрғынымен сай болатындай етіп көтеру қажет.

Біз, «Respublica» партиясы, ауылды өмір сүру мен еңбек ету үшін ең жақсы мекенге айналдыруды жақтаймыз!

Қуатты агроөнеркәсіп саласы – қуатты Қазақстан!

Елді дамыту тек АӨК дамыту арқылы мүмкін!

V

**БАҚЫТТЫ ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР – БАҚУАТТЫ
ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР!
БИЗНЕС ОРТАНЫҢ АМАНДЫҒЫ – ЕЛДІҢ ЕСЕНДІГІ!**

Біз, «Respublica» партиясында, экономикалық реформалардың басты және түпкі мақсаты еліміздің әрбір азаматының әл-ауқатын жақсарту болуға тиіс екендігін ұстанамыз.

Шикізаттық экономика экономикалық өсімді қамтамасыз етуге қабілетсіз, «күрделі» экономиканың дамуына арқау болмайды және жаңа жұмыс орындарын құрмайды. Салдарында халықтың кедейленуі белең алып барады. Дүниежүзілік банктің мәліметінше, әрбір алтыншы қазақстандық кедей саналады. «Respublica» партиясы мұндай жағдайға мүлдем жол беруге болмайды деп есептейді!

Біз дәл кәсіпкерлік Қазақстан экономикасының жаңа серпінді күші мен ел азаматтары әл-ауқатының негізіне айналады деген сенідеміз.

Қазіргі уақытта еліміздің экономикалық өсуі мен кәсіпкерлікті дамыту жолындағы келесі негізгі кедергілерді көріп отырмыз: бюрократия, сыбайлас жемқорлық, екінші деңгейдегі банктер тарапынан қазақстандық кәсіпкерлерді несиелеудің жоғары мөлшерлемелері, шамадан тыс салық жүктемесі, бизнесті дамытудың ұзақ мерзімді стратегиясын құруға мүмкіндік бермейтін таусылмайтын және бір-бірінің орнын тез басатын реформалар, мемлекеттік квазисектор субъектілері тарапынан қысым.

Келесі шешімдерді іске асыруға барынша күш салатын боламыз:

- күшті, орнықты кәсіпкерлік мәдениетті құру және дамыту;
- түсінікті және орнықты ережелер арқылы бизнес ортаны қалыптастыру;
- арзан қаржы құралдары мен қызметтерге кең қолжетімділікті қамтамасыз ету;
- адами капиталды дамыту;
- мемлекеттік квазисектордың нарықтық билігін шектеу мен бюрократиялық кедергілерді азайту.

Біз уәде береміз:

1. Экономика салаларын реттейтін заңнаманы ұтымды ету тұрғысынан қарастыру. Заң бизнестің дамуына кедергі болмай, оның өсуін ынталандырып, бизнесті дамытудың ұзақ мерзімді стратегиясын іске асыру мүмкіндігін қамтамасыз етуі керек.

2. Салық ауыртпалығын төмендету жағына қарай салық салу тәсілдерін өзгерту. Жаңа ережелер бизнес-қоғамдастықпен міндетті түрде келісуді талап етеді. **Салық салу қарапайым, түсінікті және өзгермейтін болуы керек.** Осы бағытта ұсынылатын амалдар қатары: салықтарды, жарналарды, жалақыдан аударымдарды 20% мөлшерлеме бойынша бірыңғай салыққа біріктіру, бөлшек сатулардан 2% мөлшерлеме бойынша салық алу, пластикалық карталар бойынша төлем қабылдайтын кәсіпкерлер үшін комиссия мөлшерлемесін төмендету, 4 литрге дейінгі көлікке салынатын салықты жою.

Бюджеттің кіріс бөлігін нығайту қазақстандық өнімдер мен көрсетілетін қызметтердің экспортына ықпал ететін фискалдық құралдарды дамыту арқылы жүргізілуге тиіс.

3. Қазақстандық өндірушілерді құрылымдық және қаржылық қолдау тетіктерін қайта қарау. Қазақстан экономикасы жоғары қайта бөлу өнімдерін шығаратын өндірістердің үлесін арттыруды қажет етеді. Кәсіпкерлердің бұл мәселені шешуі көбінесе кәсіпкерлердің айналымдағы қаражатының жетіспеушілігімен қиындайды.

Біз талап ететін боламыз:

- қазақстандық тауар өндірушілерді отандық шикізатпен жабдықтау;
- кәсіпкерлік субъектілерін несиелік қаржыландыру үшін Ұлттық банктің оңтайлы мөлшерлемесін белгілеу;
- екінші деңгейдегі банктердің пайыздық мөлшерлемелерін төмендету және бизнесті несиелеу мерзімдерін ұлғайту;
- «Идеядан экспортқа дейін» кәсіпкерлікті дамытудың Ұлттық жобасын іске қосу;
- көлік-логистика инфрақұрылымын дамыту, қолданыстағы көлік бағыттарын кеңейту және жаңаларын ашу тәсілдерін қайта қарау.

4. Мемлекеттің Қазақстан экономикасына қатысу үлесін азайту. Квазисектор субъектілері әкімшілік ресурстарға және бюджеттік қаржыландыруға қолжетімділікке ие бола отырып, жеке компанияларға кедергі жасайды, Yellow Pages тұжырымдамасының негізгі қағидаттарын бұзады.

Біз келесі мәселелерді қолдаймыз:

- мемлекеттік және квазимемлекеттік компаниялардың саны қысқарту мен «Самұрық-Қазына» ҰАҚ тарату;
- квазимемлекеттік сектор субъектілері нарығында сақталатындарда есептілік қағидасын енгізу.

5. Бизнесің цифрлы технологияларға көшуіне әрекеттесу. Цифрлы технологиялар бизнес пен биліктің өзара әрекеттесу саласында ашықтықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Біз келесі мәселелерді қолдаймыз:

- Қазақстан Даму банкінің қаражаты есебінен несиелеу үшін жобалар портфелін кеңейту арқылы өңдеу өнеркәсібін технологиялық жаңғыртуды ынталандыру. Ол үшін инвестициялық жобаларды қаржыландыруға өтініш беруші компанияның өз қатысу үлесін 20%-дан 1%-ға дейін және жобалық қаржыландыру кезінде шетелдік жаңа технологияларды одан әрі енгізе отырып тарту шартымен 30%-дан 2%-ға дейін төмендетуді ұсынамыз;

- экспорттың кеңейтілген географиясы елдерінде танылатын сапа мен стандарттарға сәйкестіктің халықаралық сертификаттарын алу процесінде ШОБ-тың мемлекеттен ақпараттық және қаржылық қолдау алу құқығын нормативтік бекіту;

- ШОБ-қа нысаналы инвестициялар арқылы стартаптар инновациялары мен мәдениетін дамытуға жәрдемдесу, оның ішінде венчурлық қаржыландыру аясында.

6. Шетелдік және отандық инвестицияларды тарту тетіктерін қайта қарау. Инвестор Қазақстан нарықтарындағы жұмыс ережесі тұрақты және ұзақ мерзімді екенін анық түсінуі тиіс. Стратегиялық (ішкі және сыртқы) инвесторларды мақсатты тарту жөніндегі шараларды кеңейту қажет.

7. Әлеуметтік жауапкершілікті арттыру үшін бизнесті ынталандыру. Бұл әсіресе өнімді жұмыспен қамтуды арттыру, сондай-ақ әлеуметтік инфрақұрылымды жақсарту үшін өте маңызды.

8. Адами капиталдың дамуына ықпал ету. Осы мақсатта біз қамтамасыз етеміз:

- ауыл инфрақұрылымының міндетті базалық стандарттарын құру және енгізу;

- бизнес пен техникалық және кәсіби білім беру ұйымдарының орнықты серіктестік қатынастарын құру. Бұл өнімді жұмыспен қамтуды арттырады, еңбек ресурстарына сұранысты болжауды, мамандарды даярлау сапасын арттыруды қамтамасыз етеді;

- бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі қағидатын іске асыру үдерістерін оңтайландыру және тәжірибені кеңейту. Қызметкерлердің амандығына қамқорлық жасау қазақстандық жұмыс берушінің ұлттық идеясына айналуға тиіс.

9. Қазақстанда өсіп келе жатқан гиг-экономика секторының жұмысшыларының еңбек құқығын қорғау. Еліміздің еңбек заңнамасына тиісті секторда жалдамалы қызметкерлер ретінде жұмыс істейтін азаматтардың құқықтық мәртебесін белгілейтін өзгерістер енгізіледі.

10. Қазақстандағы букмекерлік кеңселердің қызметіне тыйым салу. Соңғы жылдары букмекерлік кеңселердің танымалдылығы айтарлықтай өсті, олардың бенефициарлары сайып келгенде шетелдік бизнес болып табылады. Олардың ұлттық экономиканың дамуына кедергі екенін, сонымен қатар аса жағымсыз әлеуметтік салдарларын, азаматтарымыздың денсаулығына нұқсан келтіруін, қоғамдық қауіпсіздікке кері әсерін ескере отырып, біз Қазақстандағы букмекерлік кеңселер қызметіне толықтай тыйым салуды жақтаймыз.

Біз, «Respublica» партиясы, түсінікті ережелер, адал бизнес жүргізу және тең мүмкіндіктер экономикасын жақтаймыз!

VI

**КӨНЕРГЕН ҚАСАҢ ҚАҒИДАЛАРДАН АРЫЛҒАН КҮЙІ, ӨЗІНЕ
АДАЛ БОЛЫП ҚАЛА АЛҒАН АДАМ БАҚЫТТЫ**

«Respublica» партиясы, Қазақстанның саяси процестерді ырықтандыру бағытында ұстанған бағытын қолдайтынын мәлімдейді. Бұл бағыттағы ілгерілеушіліктерді мойындай отырып, елдің саяси жүйесінің осал тұстарына назар аударғымыз келеді:

1. демократиялық институттардың әлсіз жұмыс істеуі;
2. мемлекеттік органдардың нәтижелерге қол жеткізуге емес, функцияларды орындауға бағдарлануы.

Демократия – бұл тек халықтың ерік-жігерін білдіруі ғана емес. Демократия - бұл, ең алдымен, демократияның құндылықтары мен ұстанымдарын іс жүзінде жүзеге асыруды қамтамасыз ететін әрі үздіксіз жұмыс істейтін институттар мен механизмдер.

Демократиялық мемлекет бір немесе он адамның еркіне тәуелді бола алмайды, мемлекет «қолмен басқару» тәртібінде жұмыс істемеуі керек. Бұл мемлекеттік және қоғамдық институттардың әлсіздігінің көрсеткіші.

Біз, «Respublica» партиясы, **мемлекеттік басқарудың қолданыстағы тетіктері өз әлеуетін сарқып алды деп есептейміз. Шешім қабылдау процесін ұйымдастырудың және олардың орындалуын бақылаудың қолданыстағы тәсілдерін қайта қараудың уақыты келді.**

Ірі кәсіпорындарды басқарудағы бай тәжірибеге ие бола отырып, біз мемлекеттік басқару жүйесін шындыққа айналған цифрлық қоғам қағидаттарына негізделген түрде жаңғыртуды ұсынамыз.

«Жаңа «Respublica» жаңа технологияларды қолдайды!»

Мемлекеттік басқару жүйесін трансформациялау және оңтайландыру тетіктері мыналар болып табылады:

1. Процесстік тәсілді жүзеге асыру. Мемлекеттік басқарудағы қазіргі көзқарас мемлекеттік құрылымдарды нәтижеге жетуге емес, функцияларды орындауға бағытталған. Бұл іс жүзінде бюрократизмнің өсуіне, мемлекеттік аппараттың негізсіз ұлғаюына, халық пен мемлекеттік органдардың арасындағы коммуникацияның тиімділігінің төмендеуіне әкелді. Қазіргі басқару үлгісін сақтай отырып, мемлекеттік аппарат қызметкерлерінің санын қысқарту бойынша қабылданған қадамдар мемлекеттік аппарат жұмысын жандандыруға алып келмеді.

Мемлекеттік басқару жүйесіне үдерістік менеджментті енгізу биліктің қатаң түрінен бас тартып, жергілікті жерлердегі

шенеуніктердің жауапкершілігін күшейтуге мүмкіндік береді. Мемлекет азаматтың мұң-мұқтажына құлақ асуға бейім болады. Бұл тәжірибе Ұлыбританияда, Канадада, Норвегияда сәтті жүзеге асырылуда.

Бұл әдіс **бірқатар маңызды мәселелерді шешеді:**

- «қолмен басқару» тәжірибесінен бас тарту. Президентке ашық хат жазу енді азаматтардың мәселелерін шешудің ең тиімді жолы болудан қалады;

- ведомствоаралық өзара іс-қимыл процесін оңтайландыру. Алдағы әкімшілік реформа кезінде, мемлекеттік ведомстволар арасында көлденең деңгейде сындарлы байланыс тетіктерін құру бірінші кезектегі міндеттердің бірі болып табылады;

- барлық деңгейдегі мемлекеттік құрылымның олар қол жеткізетін нәтижеге жауапкершілігін арттыру.

2. Жобалық тәсілді күшейту. Дайындық пен шешім қабылдаудың, орындаудың барлық кезеңін бір жүйеге біріктіруден бөлек, қол жеткізілген нәтижені бағалауға көзқарасты қайта қарастыру керек. *«Сырты бүтін, іші түтін»* қағидасы бойынша нәтиже көрсету мағынасыз ғана емес, зиянды да. **Біз қателермен жұмыс істеуді үйренуіміз қажет.** Іске асыру мүмкін болмағанды дер кезінде сараптау ғана болашақта қателіктерді болдырмауға мүмкіндік береді деген сенімдеміз. Мемлекеттік сектордың толыққанды «тиімділік аудитін» қамтамасыз етуге **уәде береміз.**

3. Өкілдік биліктің субъективтілігін арттыру арқылы оның рөлін күшейту. Билік пен халық арасында қоғамдық диалогты қамтамасыз ететін өкілетті билік институттары мемлекеттік жүйенің сапасына жауап береді. **«Ықпалды парламент» идеологиясын тәжірибелік мағынамен толықтыру қажет.**

Біз талап ететін боламыз:

- қоғамдық және мемлекеттік қауіпсіздік үшін нақты немесе ықтимал тәуекелдерді қалыптастыратын оқиғалар мен процестерге парламенттік тексеру жүргізу;

- квазимемлекеттік сектор қызметіне парламенттік бақылау жүргізу;

- парламенттік тыңдаулар аясында қоғамдастықты кеңінен тарта отырып, Ұлттық жобаларды іске асыру нәтижелерін талқылау.

4. Кибер және ақпараттық процестер саласындағы заңнаманы қайта қарау. Интернет әрбір қазақстандықтың өмірінде уақыт өткен сайын үлкен рөл атқарып келеді. Біз цифрлық технологияларды қарым-қатынас жасау, оқыту, өндіріс пен бизнес-процестерді басқару, бос уақытымызды ұйымдастыру кезінде қолданамыз. Қолданыстағы нормативтік база өте сегменттелген және түсініксіз. **Бізге Интернет**

кеңістігінде қарапайым және түсінікті іс-қимыл ережелері қажет. Осы маңызды саладағы құқықтық қатынастарды реттейтін заңнаманы жаңарту қажет. Біз қолданыстағы нормаларды қайта қарауға, оларды жүйелеуге және кодификациялауға **уәде береміз.**

5. Цифрлық инфрақұрылымды дамыту және нығайту. 2022 жылы Қазақстан БҰҰ рейтингінде электронды үкіметті дамыту бойынша 28-ші орынды иеленді. 2022 жылы Қазақстанда қолжетімді онлайн мемлекеттік қызметтердің үлесі 93%-ға жетті. Біздің еліміз цифрлық шешімдердің күнделікті өмір тәжірибесіне ену деңгейі бойынша Орталық Азия мен посткеңестік кеңістіктегі сөзсіз көшбасшы болып табылады. Бірақ біз әлі күнге дейін ауыл мен қала арасындағы, мегаполис тұрғындары мен елдің қалған тұрғындары арасындағы цифрлық алшақтықты жоя алмай келеміз.

Біз цифрлық алшақтықты жою жөніндегі белестерді мемлекеттік саясаттың басым міндеттерінің тізбесіне енгізуге уәде береміз. Цифрлық инфрақұрылымды нығайту және еліміздің кез келген жерінде жоғары жылдамдықты Интернетке қол жеткізуді қамтамасыз ету нәтижесінде біз шынымен әркім тең мүмкіндікке ие инклюзивті қоғам құра аламыз.

6. Ел үшін маңызы бар шешімдерді қабылдау процестеріне халықтың қатысуын арттыру. Басқарушылық саяси шешімдерді қабылдау процестеріне қатысуға азаматтардың қатысуы кез-келген демократиялық жүйенің ажырамас бөлігі болып табылады. Жаңа жағдайда кез-келген әлеуметтік маңызды шешімді қабылдас бұрын халықпен келісу процедурасы күтіп тұрады. Бұдан Қазақстан да шет қала алмайды. Елімізде заң жобаларын ашық құқықтық актілер аясында талқылау тетігі, Ұлттық құрылтай жұмыс істеп, халықтың қатысу бюджеті іске асырылуда. Біз демократиялық тәжірибені одан әрі дамытуды және халықтың еркін білдірмей шешім қабылдауға болмайтын **мәселелер шеңберін кеңейтуді алға қоямыз. Бұл, бірінші кезекте – Қазақстанның интеграциялық бірлестіктерге кіруіне қатысты. Тиісті маңызды шешім тек республикалық референдумның қорытындысы бойынша қабылдану керек.**

Мемлекеттік саясаттағы мұрат - халыққа қызмет ету болуға тиіс. Біз бұған анық сенімдіміз!